

Ρωσικές εικόνες του 18^{ου} αιώνα από την περιοχή Yaroslavl, που βρίσκονται σε συλλογές στο εξωτερικό

O. Kuznetsova

Το Yaroslavl, ένα από τα πιο παλιά πολιτιστικά κέντρα της Ρωσίας (240 χλμ. βορειοανατολικά της Μόσχας), είναι διάσημο για την παράδοσή του στην εικονογραφία, αλλά δεν υπάρχουν επαρκείς πληροφορίες ώστε να σχηματιστεί σαφής εικόνα για κάθε μία από τις περιόδους ανάπτυξης του μοναδικού αυτού τόπου.

Η πιο παλιά περίοδος εκπροσωπείται από μικρό αριθμό εικόνων, ανάμεσα τους και η 'Παρθένος Μεγάλη Παναγιά' ('Orans of Yaroslavl', 1220), που βρίσκεται στην Κρατική γκαλερί Tretyakov στη Μόσχα.

Ο 17^{ος} αιώνας όμως αποδεικνύεται πλουσιότερος σε διατηρημένα παραδείγματα της εικονογραφικής σχολής του Yaroslavl, η οποία έχει και τα δικά της τυπικά χαρακτηριστικά. Είναι η εποχή που το Yaroslavl άκμαζε ως εμπορική πόλη και οι τοπικοί εικονογράφοι συναγωνίζονταν τους καλλιτέχνες της Μόσχας που εργάζονταν για το Armoury Palace.

Η έρευνα περιπλέκεται, επειδή δεν έχουν διατηρηθεί εξίσου πολλές εικόνες από τον 18^ο αιώνα. Ορισμένες βρίσκονται σε συλλογές Μουσείων, αλλά μόνο κάποια τμήματα εικονοστασιών αυτής της περιόδου σώζονται.

Ως εκ τούτου, είναι ανάγκη να βρεθεί μια ευκαιρία να δουλέψουμε με εικόνες είτε από ιδιωτικές συλλογές είτε από εκκλησίες, τόσο στη Ρωσία όσο και στο εξωτερικό.

Η εικόνα 'Οι Επίλεκτοι Άγιοι' ('The Selected Saints', 1772) του Andrey Denisov (1750 περίπου- μετά το 1813), για παράδειγμα, βρέθηκε τυχαία σε μια συλλογή στη Γερμανία και τη συντήρησε Ephim Mukchin το 1868. Εμείς ταξινομήσαμε όλες τις εικόνες αυτού του καλλιτέχνη και βρήκαμε ακόμη και τις τοιχογραφίες του. Με την βοήθεια της εν λόγω εικόνας, που μας επέτρεψε να κάνουμε γενικεύσεις για το υλικό που είχαμε συλλέξει, μπορέσαμε να αποκαταστήσουμε την βιογραφία του Andrey Denisov, του διάσημου αυτού ζωγράφου του Yaroslavl.

Η εύρεση του αρχείου του Ephim Mukchin ήταν επίσης δείγμα εξαιρετικής τύχης αλλά δυστυχώς κανένα άλλο έργο του δεν έχει βρεθεί ακόμη.

Η συνεργασία με ορισμένους Φιλανδούς συναδέλφους, μας επέτρεψε να γνωρίσουμε καλύτερα την περιουσία του μοναστηριού Valaam, η οποία φυλάσσεται στην Φιλανδία.

Η εύρεση της εικόνας 'Ανάληψη', η οποία πιστεύουμε ότι ανήκει στον ταλαντούχο εικονογράφο Kliment Mokrousov (1766-1800 περίπου) από το Yaroslavl, αποτέλεσε άλλη μια

καταπληκτική ανακάλυψη κατά την διάρκεια της έρευνάς μας και μας επιτρέπει να αποκαταστήσουμε την βιογραφία του Mokrousov και να μάθουμε περισσότερα για την δημιουργική δουλειά του.

Η γνώση της πολιτιστικής κληρονομιάς του 18^{ου} αιώνα μας επιτρέπει να κατανοήσουμε καλύτερα τις ρίζες της ρωσικής τέχνης στην ευρωπαϊκή κουλτούρα. Στη Ρωσία των αρχών του 18^{ου} αιώνα συνέβησαν σημαντικές αλλαγές: η Αγία Πετρούπολη, η νέα ρωσική πρωτεύουσα, ιδρύθηκε από τον Πέτρο τον Μέγα και η τέχνη της αυλής του παλατιού απέκτησε κοσμικά χαρακτηριστικά. Παρ' όλα αυτά, η υιοθέτηση ευρωπαϊκών δεδομένων στον κόσμο της τέχνης στο υπόλοιπο αχανές έδαφος της ρωσικής επικράτειας προχωρούσε πολύ αργά.

Έτσι, η ιδιαιτερότητα της εικονογραφικής σχολής του Yaroslavl κατά τον 18^ο αιώνα έγκειται στους νέους δημιουργικούς δρόμους που ανοίχτηκαν στους καλλιτέχνες από το πάντρεμα των ανατολικών ορθόδοξων παραδόσεων με τις νέες ιδέες που έφερε η τέχνη της Αντιμεταρρύθμισης και τις διακοσμητικές φόρμες του δυτικού μπαρόκ στυλ. Αυτή η διαδικασία είναι ιδιαίτερος ενδιαφέρουσα για τους επιστήμονες που ερευνούν την ισορροπία ανάμεσα στις κανονικές παραδόσεις της μεταβυζαντινής εποχής και την χρήση των πλαστικών προτύπων του μπαρόκ.